

Ο μὴν ὑπῆρξε γόνιμος εἰς ἔργα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὀλίγα ἐπέζησαν. Ὁ κ. Ἀσπρέας εἰς τὸ «Βασιετὲ» ἔδωκε «Τὸ 97». Τὸ ἔργον εἶνε μᾶλλον ἀναπαράστασις ἢ δράμα ὑπὸ τὴν πλήρη σημασίαν τοῦ ὄρου. Ἀναπαράστασις εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ποιητὴς εἶπε καὶ ὀλίγα ἀρθρογραφικὰ περὶ ἐθνῶν κατὰ τὸν πόλεμον, ἀλλὰ εἰς τὴν ὁποίαν ἀπέφυγε τὰ συγκινήση μὲ μεγάλας πατριωτικὰς λέξεις. Αὐτὸ εἶνε πολῦτιμος ἀρετὴ. Τελευταίως ἐπιχειρηματίαι ποιητὰ ἀνεβίβασαν εἰς τὴν σκηνὴν ἔργα μὲ πατριωτικὸν θέμα. Ὁ σκοπὸς ἦτο τὰ συναρπάσουν τὸ ἀκροατήριον μὲ συγκινητικὰς λέξεις καὶ μὲ τὴν ἐπὶ σκηνῆς παρουσίαν προσώπων, τῶν ὁποίων ἡ μνήμη προκαλεῖ τὸ σέβας καὶ τὰ δάκρυα. Ὁ συγγραφεὺς πρόσωπα ὀρισμένα δὲν ἀνεβίβασεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Αὐτὴν τὴν ἐκμεταλλευτικὴν σχολὴν ὁ κ. Ἀσπρέας ἀπέφυγε. Καὶ εἶνε διὰ τοῦτο ἄξιος θεομῶν συγχαρητηρίων ὄλων ἐκείνων ὅσοι ἀπεχθάνονται τὴν ἐκμετάλλεισιν τῶν ἱερῶν. Ἡ γλῶσσα τοῦ ἔργου ζωντανή. Κάποιον ὁμοῦ ἀξιωματικὸς συζητῶν παρεκτρέπεται εἰς καθαρολογίαν ξένην βεβαίως εἰς τὸν στρατιωτικὸν βίον καὶ τὸ στρατόπεδον. Τὸ σύνολον, μία ἐπιτυχοῦσα τελείως προσπάθεια.

Οἱ ἠθοποιοὶ διηρμήνευσαν ὅλοι τελείως τοὺς ῥόλους των.

Ἀλλὰ πρὸ τοῦ «97» ὁ κ. Ἀσπρέας ἔγραψε τοὺς «Σατανάδες». Ἀτυχῶς τὸ ἔργον, γραφέν ὄχι μὲ ἀξιώσεις, δὲν κρίνεται ἐδῶ, μολονότι ἔσχεν ἐπιτυχίαν εἰς σειρὰν παραστάσεων.

Τὰ «Συναλλάγματα» τοῦ κ. Ποριώτη ἀνεμείνοντο μὲ ἐλπίδας. Ὁ κ. Ποριώτης εἶνε μελετημένος δημοσιογράφος μὲ ἐπιτυχίας. Ἀπεδείχθη κακὸς θεατρικὸς συγγραφεὺς. Ἐζήτησε τὰ πρωτοτυπήση εἰς λύσιν, ἀλλὰ λύσιν δὲν εἶχε. Ἄν τὸ ἔργον εἶχεν ἀξιώσεις ἠθογραφίας, ἠθογραφία δὲν ἦτο, ἂν φάρσας ἢ κωμωδίας οὔτε αὐτὸ ἦτο. Προεκάλεσεν ἀνίαν καὶ ἔδειξεν ἄγνοιαν τῆς σκηνῆς μὲ πρόσωπα ἀναίτιως εἰσερχόμενα ἢ ἐξερχόμενα εἰς τὴν σκηνὴν καὶ μὲ προφανῆ στενοχωρίαν ἐξοικονομούμενα.

Ὁ «Σύλλογος τῶν ἀγάμων» τοῦ κ. Αρ. Κρυακοῦ ἔδειξεν ὅτι ὁ κανὼν ὁ ἀποκλείσας ἕως τῶρα τὸν ἀναγνωσματογράφον ἀπὸ τὸ θέατρον, ὀλιγίστας ἔχει ἐξαιρέσεις. Τὸ ἔργον ἤρχισεν ὡς ἐπιθεώρησις καὶ ἐτελείωσεν ὡς συλλαλητήριον. Στερούμενον ἐνφύϊας ἀληθινῆς, στερούμενον εἰς τὰ τραγούδια του καὶ ὁμοιοκαταληξίας ἀκόμη, ἐπλήξε καὶ κατέπληξεν ὥστε οἱ θεαταὶ τὰ ἐπιμεβαίνον μὲ ἐπιφωνήσεις ἀπὸ τὴν πλατείαν. Ἐνα μαζιλάρι ἐφθασε μέγχι τῆς σκηνῆς καὶ ἐπηκολούθησε λόγος τοῦ κ. Παν-

τοπούλου. Ὁ καλὸς ἠθοποιὸς εἰς τὸν λόγον του ἀπεκήρυξε τὸ ἔργον. Ἔχομεν φιλολογικὰ ἔργα, εἶπε, καὶ ὁ κόσμος θέλει «ρεβί». Τώρα ἔχομεν ρεβὶ δὲν τὴν θέλετε.

Εἶνε πρόπον νὰ σημειωθῇ ἔδῳ ὅτι αὐτὴ ἡ ἀγόρευσις εἶνε περιέργος. Ἀπεδοκιμάσθησαν μεγάλοι ἠθοποιοὶ καὶ δύο μόνον, πολὺ εὐφρεῖς, διεμαρτυρήθησαν. Ὁ κ. Παντόπουλος οὔτε κἂν εὐφρῶς διεμαρτυρήθη. Ἐφρεξε καὶ ἐκεραύνωσε καὶ ἂν τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο διασκεδαστικὸν βεβαίως ἐχρειάζεται τιμωρία. Εἰς ἐκ τοῦ ἀκροατηρίου ἠτοιμάσθη ν' ἀντιφωνήσῃ καὶ ἡ παράστασις ἔληξεν μὲ γέλωτας, τοὺς ὁποίους εἰς μάτην ἐδοκίμασε νὰ προκαλέσῃ ὁ συγγραφεὺς.

Τὰ «Χαμίγια» εἶνε ἔργον τοῦ συναδέλφου κ. Δεληκατερίνη. Ὁ ἠρεμιώτατος τώρα συναδελφος εἶχεν ἀπὸ πολλοῦ ἀπόσχη τοῦ θεάτρου, ὅπου ἔσχεν ἐπιτυχίας. Ἐπανῆλθε μὲ νέαν τοιαύτην. Τὰ «Χαμίγια» εἶνε ἀληθινὴ ἀθηναϊκὴ ἠθογραφία μὲ τύπους ἀληθινὰ εὐφρεῖς. Ὁ Σαγιῶρ - Καρούμπας, χωροφύλαξ αἰείποτε ἀποτυγχάνων εἰς τὰς ἀνιχνευτικὰς του ἐπιχειρήσεις, εἶνε σάτυρα τῆς ἀστυνομίας, σάτυρα πλεόν, κἂν περισσότερον ἀπὸ ἀντιγραφίην, ἐκεῖνος δὲ ὁ τύπος τοῦ λωποδύτου δεσ. Κοτοπούλη—Ποντίκη εἶνε χαριτωμένος. Ἀλεπάλληλα φαιδρὰ ἐπεισόδια φυσικότητα ἐξελισσόμενα φέρουν τὸ ἔργον εἰς δέσιν. Καὶ ἔπειτα, ἀπόροπος, φυσικὴ καὶ αὐτὴ, τεχνικωτάτη ἐπέρχεται ἡ λύσις. Ὁ κ. Δεληκατερίνης ἐσημείωσε μοναδικὴν ἐπιτυχίαν ἐφέτος.

Ἐλακολουθεῖ τὸ «Ἐμπρός, Μάρς!» τοῦ κ. Τιμ. Σταθοπούλου. Ὁ ἀγαπητὸς συναδελφος μὲ μεγάλας φράσεις εἰργάσθη πάντοτε, ἐνδύων μὲ αὐτὰς καὶ σκέψεις οἱ ὁποῖαι δὲν θὰ εἶχον

ανάγκην τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ. Καί εἰς τὸ ἔργον του ^{μεγάλως} φράσεις μετεχειρίσθη. Εἶπε βέβαια ἀληθείας, τὰς ἀληθείας, αἱ ὁποῖαι αὐτὰς τὰς ἡμέρας λέγονται ἀλλὰ τὰς εἶπεν εὐμορφα καὶ ἐνθουσιαστικά. Τὸ ἀκροατήριον συνηρηπᾶγη κροιολεκτικῶς, ἐπενφημήθη δὲ ζωηρότατα ὁ συγγραφεὺς, ὑπὸ τοὺς ἀρίστους τῶν οἰωνῶν εἰσερχόμενος εἰς τὸ θέατρον, τὸ ὁποῖον ἔκρινε μόνον μέγχοι τοῦδε.

Καὶ μία πτώσις, πτώσις οἰκτροῦ. Θλιβερὰ ὅμως πάντοτε. Τόσῳ μᾶλλον θλιβερὰ καθόσον ἀφορᾷ συγγραφεῖα παρέχοντα ἐλπίδας ὅτι θὰ ἔγραφε ἐν τῷ μέλλοντι καλλίτερα πράγματα. Ὁ κ. Χρηστομᾶνος ἄλλως τε, δι' ἐργασιῶν του εἰς ξένας γλώσσας καὶ διὰ τῶν «Κυριακάτικων ἔξανθημάτων» τῆς «Ἐστίας» ἔδειξεν ὅτι ἤθελε, τουλάχιστον αὐτός, ν' αὐτοπιλοφοροῖται ὡς *maître* τῶν συγγραφέων. Δημονοργικότητα δὲν εἰμπορεῖ ν' ἀρηθηῖ κανεὶς εἰς τὸν κ. Χρηστομᾶνον ὁ ὁποῖος ἅμα τῇ συμπήξει τῆς Ἐταιρίας τῶν Θεατρικῶν Συγγραφέων ἐδημιούργησε τὴν δωδεκάδα ἐκ τῶν κορυφῶν τῆς Ἐταιρίας, ἐπὶ κορυφῆς τῶν ὁποίων ἐτέθη αὐτός, διὰ τὰ δίδουν πρὸ ἐκάστου θέρουσ σειρὰν προκοιματικῶν παραστάσεων μὲ τὴν «κρέμαν» τῆς ἐλληνικῆς δραματοποιίας. Ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶνε πολὺν θλιβερὸν διότι ἐφέτος τουλάχιστον οὐδεμία σχεδὸν ἐκ τῶν δῆθεν κορυφῶν—ἐξαιρέσει τοῦ κ. Μελά—ἐπέπλευσε. Μὲ δύο λέξεις: «Ὁ Κοιτορεβιθούλης» τοῦ κ. Κ. Χρηστομᾶνου, ἐμαξιλαρώθη ἀγρίως.

Καὶ τελειώνομεν μὲ τὸ «Χαλασμένο Σπῆτι» τοῦ κ. Σπυρ. Μελά. Δράμα κοινωνικὸν καὶ συμβολικόν, πολὺν καλὰ βαλμένο, ὅπως λέγονν εἰς τὴν γλώσσαν τοῦ θεάτρον. Ὑπὸ κοινωνικὴν ἔποιν μᾶς παρουσιάζει ἓνα ξεχαρβαλωμένο σπῆτι μὲ ἓνα πατέρα ἁμαζᾶν ἔκφυλον, μέθυσον, μὲ τὴν μητέρα του παράλυτον γρηὰ-κολασμένην, μὲ τὴν γυναῖκά του, μίαν λουλούδαν, μὲ τὸν ἀδελφόν του, ἓνα τεχνίτην, ἐργατικόν, κακομοιριασμένον, καὶ μὲ δύο θυγατέρας, ὧν ἡ μία ἐξώλης καὶ προσώλης εἰς διαφθοράν, ἡ δὲ μὲ ὄνειρα μεγάλα ἀναμένουσα τὸ βασιλόπουλο τῶν ὁνείρων της καὶ παλάτια καὶ ἀμάξια καὶ ἓνα νῖον ἁμαζᾶν καὶ αὐτόν, ἀλλ' ἐντιμον καὶ πνιγόμενον μέσα εἰς αὐτὸ τὸ περιβάλλον. Ὁ πατέρας ἐξωθεῖ τὴν μίαν κόρην του εἰς τὴν διαφθοράν μὲ τὴν μητέρα του καὶ τὴν σύζυγόν του καὶ τῆς παίρνει ὅλα τὰ ἐκ τοῦ ἀτίμου ἐπαγγέλματός της χορήματα **για νὰ ξεχρεώσῃ τὸ σπῆτι ποῦ τοῦ ἄφησε ὁ πατέρας του.** Παίρνει

χρήματα, — τὸν ἰδρωῖτα τοῦ προσώπου του — καὶ ἀπὸ τὸν ἀδελφόν του τὸν ἐργατικὸν καὶ τὴν μικρὰν του κόρην τὴν λέγουν ὅλοι **τρελλήν**. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους ὁ υἱὸς ὁ ἠθικὸς ζητεῖ λόγον ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ αὐτὸς πέφκει ἕνα μαχαῖρι γὰ σκοτώσῃ τὸν υἱὸν του. Γίνεται εἰς τὸ παράπλευρον τῆς σκητῆς δωμάτιον ἀγρία συμπλοκὴ καὶ ὁ υἱὸς φονεῦει τὸν πατέρα. Εἰς τοὺς βρονχηθμοὺς τοῦ φονευομένου σπεύδουν ὅλοι καὶ εἰς τὴν σκητὴν μένει μέσα εἰς τὸ σκοτάδι μόνῃ ἢ κόρη μετὰ τὰ ὄνειρα, ἢ παλαβή. — **Μ'** ἄφησαν μόνῃ! λέγει. Πῶς φοβοῦμαι! καὶ κλείει ἢ αὐλαία.

Ἔχει ὠραίας σκητὰς τὸ ἔργον. Ἐκείνη ἢ ἐμφάνισις τῆς διεφθαρμένης κόρης, ἐν κραιπάλῃ διατελούσης εἶναι ζηλεντή, ὀφειλομένης τῆς ἐπιτυχίας κατὰ πολὺν καὶ εἰς τὴν κυρίαν Ἀλκαίου. Ὁ Φύρσι ὑπέροχος, ὅπως πάντοτε, ὡς ἄμαξῆς, καθὼς καὶ ἢ κυρία Φύρσι, ἢ παράλυτος γαργιά. Καὶ ὁ Βενιέρης πολὺν καλὸς καὶ ὁ Παπαγεωργίου καὶ ἢ Δ^ς Φιλίπιδου. Περὶ τῆς Κυβέλης, συζύγου, δὲν ἐπιτρέπεται γὰ ὁμιλήσῃ κανεὶς ἀφοῦ δὲν εἶχε σπονδαῖον ῥόλον.

Κάμετε τώρα τὴν μεταφορὰν τοῦ ἔργου εἰς τὸ συμβολικόν. Χαλασμένο σπῆτι ἢ ξεχαρβαλωμένη Ἑλλάς, ἄμαξῆς ἢ Κυβέστησις ἢ ἐξωθοῦσα εἰς τὴν διαφθορὰν καὶ ἀπομυζῶσα τὸν ἄρτον τοῦ λαοῦ. Ὁ τεχνίτης ἀδελφός, ὁ ἐργαζόμενος δοῦλος Ἑλληνισμός, ὁ εἰσφέρων πάντοτε καὶ ὑποφέρων. Ἡ σύζυγος Ξενοῦλα, ἢ ξενολατοεῖα, ὁ υἱός, τὸ πνεῦμα τῆς ἀνορθώσεως καὶ ἢ κόρη μετὰ τὰ ὄνειρα ἢ παλαβή, ὅπως τὴν λέγουν οἱ δικοὶ τῆς, ἢ ἐγκαταλειπομένη μέσα εἰς τὸ ἀλληλοφάγωμα, ἢ Μεγάλῃ Ἰδέα.

Τὸ ἔργον κατενθουσίασε καὶ δικαίως.

ΑΦΙΛΟΣ